

การดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย

Local Museum Management in Thailand

วิภาดา ชატะสุวจานานนท์¹
ดร.กัญยารัตน์ เครียวีเช่น²

Wipada Chatasuwutchananon
Dr.Kanyarat Kwiecien

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสภาพการบริหารจัดการงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย จำนวน 403 แห่ง โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และได้รับกลับมาจำนวน 300 ชุด คิดเป็นร้อยละ 74.44 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ก่อตั้งจากวัด โดยมีสมาชิกในชุมชนเป็นคณะทำงาน มีการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุจัดแสดงโดยการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสในชุมชนโดยจัดแสดงวัตถุที่เป็นของจริง เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า พิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่ยังขาดการทำทะเบียนวัตถุที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการกำหนดเนื้อหาและคำบรรยายวัตถุแบบสั้นๆ และจัดแสดงวัตถุโดยมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์เป็นผู้นำชมและบรรยายปากเปล่าเท่านั้น

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; Graduate Student, Master's degree in Information Management, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; Assistant Professor, Information and Communication Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University.

ABSTRACT

This study aimed to explore the work operation management of 403 local museums in Thailand. Their management was examined through data provided by a sample of the museum curators who returned 300 questionnaires (74.44%) which had been sent to them through post offices. The collected data were then analyzed by percentage. The findings indicated that most of the museums were established by the temples with the community members serving as the working groups. Based on the interviews of the community elderly members, it was discovered that the displayed materials in the museums were real objects related to the local way of living and wisdom. In addition, the analysis of the data also revealed that no object registration system was created. Only brief descriptions of the displayed objects were available, and the museum tours were guided by the curators.

คำสำคัญ : การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

Keyword : Local Museum Management, Local Museum

บทนำ

การก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในระยะแรกส่วนใหญ่ถูกก่อตั้งขึ้นที่วัด เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาจัดการ เนื่องจากภาครัฐมีความคิดว่าท้องถิ่นไม่สามารถจัดการได้เองและวัดหรือของเก่าเหล่านั้นเป็นสมบัติของชาติ ทำให้แผนการดำเนินงานต่างๆ แนวคิดหรือหลักการในการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นล้วนมาจากส่วนกลาง งานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในระยะแรกจึงอิงกับหน่วยงานภาครัฐมากกว่าหน่วยงานในระดับท้องถิ่นต่อมาปี พ.ศ. 2537 รัฐได้กระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น ส่งผลให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ก่อตั้งเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก แนวคิดและการรับรู้ในเรื่องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นได้เปลี่ยนไป โดยชุมชนได้มองพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในฐานะเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Sarawasee, 2004) กอปรกับสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงและซับซ้อนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของโลกได้ลงไปถึงระดับท้องถิ่น ประเทศชาติต้องมีความเข้มแข็งเพียงพอถึงจะทำให้ท้องถิ่นดำรงอยู่ได้ ดังนั้นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจะเป็นกลไกที่สำคัญในการลง

ถึงท้องถิ่น โดยการปลูกจิตสำนึกให้ชุมชน รู้จักคิดเป็น ทำเป็น (Walipodom, 1996) สร้างความรู้ และความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่น รวมทั้งการให้การศึกษาอบรม เพื่อให้ท้องถิ่นเกิดองค์ความรู้ ความเข้าใจในการดำรงชีวิต วิถีความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่างๆ ตามประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงของแต่ละชุมชน การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จึงมีการเก็บรวบรวมศิลปวัตถุต่างๆ และต้องจัดแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ กลุ่มคน และสังคมวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Prapai Viriyahpant Foundation, 2000) พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจึงมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ทั้งในแง่การเป็นแหล่งเรียนรู้ของระบบที่ให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น เป็นแหล่งรวบรวมวัตถุทางวัฒนธรรม ประเพณี ของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแหล่งกระตุ้นให้เกิดสติปัญญา จากการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ แหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความเข้าใจและเคารพซึ่งกันและกัน เป็นแหล่งสร้างจิตสำนึกรักในท้องถิ่น เกิดความหวงแหน ภาคภูมิใจ และเชื่อมั่นในท้องถิ่นตนเอง ทำให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของชุมชน นำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเรียนรู้ สังคม (Walipodom, Buasrung, Kwanyuen, & Jaremporn, 1997)

การดำเนินงานจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมี 7 ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนแรก คือ การก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โดยพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจะเกิดจากความต้องการของท้องถิ่น หรือชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อการดำรงคงอยู่พิพิธภัณฑ์ ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาวิจัยข้อมูลในท้องถิ่นหรือการค้นคว้าหาข้อมูลในท้องถิ่น สามารถใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้หลายวิธี ตามความเหมาะสม ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำทะเบียนและจัดหมวดหมู่วัตถุ เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจะเป็นพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้า และนำไปสู่การเผยแพร่ รวมทั้งการจัดทำทะเบียนยังสามารถใช้เป็นหลักฐานพิสูจน์ในกรณีที่เกิดการสูญหายของวัตถุ ดังนั้น รายละเอียดเบื้องต้นของการจัดทำทะเบียน จะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะของวัตถุ ได้แก่ ชื่อวัตถุ ประเภทวัตถุ สีวัตถุ ผิวของวัตถุ ความกว้าง ความยาว น้ำหนัก ที่มา และสภาพวัตถุ เป็นต้น ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดเนื้อหาและทำคำบรรยายเรื่องราว เป็นการนำเสนอจุดเด่นหรือความเป็นเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ ขั้นตอนที่ 5 การคัดเลือกสิ่งของในการจัดแสดงตามเนื้อหา การศึกษาและการทำความเข้าใจในท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 6 การจัดแสดง เป็นการนำเสนอวัตถุที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์ให้ผู้ชมได้รับความรู้และเข้าใจในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งการจัดแสดงต้องมีการให้รายละเอียดเนื้อหาของวัตถุ ไม่ใช่เพียงนำวัตถุสิ่งของมาวางในตู้

เท่านั้น และ ขั้นตอนที่ 7 การดำเนินงาน หรือการบริหารจัดการ ผู้ที่มีหน้าที่ในการดูแล หรือ บริหารพิพิธภัณฑ์มีหน้าที่ในการสนับสนุนกิจการภายในพิพิธภัณฑ์ในด้านต่างๆ ซึ่ง ต้องมีความรู้ความสนใจในสิ่งใหม่ๆ ตามการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจมีการติดตาม ผลการดำเนินงาน และการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้ เพื่อนำมาปรับปรุงพิพิธภัณฑ์ (Walipodom, Buasrung, Kwanyuen, & Jarernporn, 1997)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ผ่านมา พบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ เช่น การบริหารจัดการด้าน บุคลากรพิพิธภัณฑ์ไม่เหมาะสมต่อการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ (Jarusdoun, 2009) การขาดบุคลากรในการดูแลรักษาสถิติวัตถุ และพิพิธภัณฑ์ (Jumnongson, 2009) ชุมชน ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ที่ถูกต้อง ขาดเงินทุนสนับสนุนขาด เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลประจำ (Khamsa-ard, 2010) การบริหาร และการจัดการภายในพิพิธภัณฑ์ มีแบบแผนที่ไม่สอดคล้อง ความร่วมมือประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ และชุมชนอยู่ใน ระดับต่ำ งบประมาณจากรัฐบาลในการสนับสนุนการดูแลรักษา (Koanantakool, 2005) ไม่มีการวางแผนการดำเนินงานบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ไม่มีการกำหนดโครงสร้าง องค์กร ไม่มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานไม่มีงบประมาณในการดำเนินงาน (Pranomprai & Kwiecien, 2014) ผู้ก่อตั้งขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการดูแล ไม่ได้รับงบประมาณที่เพียงพอ เปิดบริการไม่ต่อเนื่อง และการจัดแสดงไม่มีการ เผยแพร่ความรู้ที่ให้ประโยชน์ต่อผู้ชม (Posrithong, 2010) จากผลการศึกษาที่ผ่านมา สามารถสรุปปัญหาหลักๆ ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร หรือ เจ้าหน้าที่ดูแลพิพิธภัณฑ์ที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนงานการดำเนินการ รวมทั้งการจัดการกับวัตถุของท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ และการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่ สมบูรณ์ ด้านความร่วมมือจากชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดจิตสำนึก ความรัก และหวงแหน ในรากเหง้าของตนเอง ด้านงบประมาณ การได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก ทางภาครัฐยังมีไม่มาก ไม่ต่อเนื่องและไม่เพียงพอต่อการบำรุงรักษาสสิ่งของในพิพิธภัณฑ์ ที่เสื่อมสภาพ หรือ เกิดการชำรุด และด้านการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ดี และมี กระบวนการที่ถูกต้อง

จากปัญหาที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลถึงการดำเนินการของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและการคงอยู่ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้โดยการจัดหาหรือจัดเตรียมสารสนเทศที่ถูกต้องให้แก่ท้องถิ่นหรือผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินการและปัญหาในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย ที่เปิดดำเนินการบริหารจัดการโดยชุมชนและวัดและชุมชน ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นกำหนดงานที่เกี่ยวข้องในการทราบถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศไทย เพื่อที่หน่วยงานต่างๆ จะได้จัดการฝึกอบรมให้ความรู้ หรือจัดเตรียมสารสนเทศที่ถูกต้องที่ใช้ในการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อจะได้แก้ไขหรือพัฒนาให้การดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ถูกต้องตามหลักวิชาการและมีอัตราการอยู่ที่ยั่งยืนของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หมายถึง สถานที่ที่แสดงถึงประวัติความเป็นมา การดำรงชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา รวมทั้งความเชื่อของท้องถิ่น ส่งผ่านสิ่งของโดยการจัดแสดงให้ผู้เข้าชมได้รับรู้ถึงรากเหง้า และความแตกต่างของท้องถิ่นนั้นๆ หากชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการพิพิธภัณฑ์ก็จะส่งผลให้ ชุมชนเกิดความรักและหวงแหนในท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น

การดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานของงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น การก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การศึกษาวิจัยข้อมูลในท้องถิ่น หรือการค้นคว้าหาข้อมูลในท้องถิ่น การจัดทำทะเบียนและจัดหมวดหมู่วัตถุ การกำหนดเนื้อหาและจัดทำคำบรรยายเรื่องราวของวัตถุ การคัดเลือกสิ่งของในการจัดแสดง การจัดแสดง และการดำเนินงานหรือการบริหารจัดการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยสำรวจสภาพการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นตามรายชื่อที่ปรากฏในฐานข้อมูลพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทย จำนวน 403 แห่ง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ภัณฑารักษ์ บรรณารักษ์ นักวิชาการศึกษานักวิชาการวัฒนธรรม เจ้าหน้าที่งานพิพิธภัณฑสถาน/กรรมการ/ผู้ก่อตั้ง นักพัฒนาชุมชน/ปราชญ์/วิทยากร/ครู เจ้าอาวาส/พระ และสมาชิกของพิพิธภัณฑสถานที่มีบทบาทในการดูแลรับผิดชอบพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นในประเทศไทย จำนวน 403 แห่ง (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre, 2015) โดยมีผู้ตอบแบบสำรวจกลับคืน จำนวน 300 ชุด คิดเป็นร้อยละ 74.44

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ ครอบคลุมข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลพื้นฐานของพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น และการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น โดยแบบสอบถามได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่า IOC = 0.782 จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับประชากร ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานของเอกชน พิพิธภัณฑสถานในสถาบันการศึกษา และอื่นๆ จำนวน 30 แห่ง เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบหาความเที่ยงโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสำรวจเท่ากับ 0.782 แสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพเพียงพอสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 80.33) เกือบกึ่งหนึ่งมีอายุมากกว่า 55 ปี (ร้อยละ 49) ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า (ร้อยละ 36.67) โดยประมาณหนึ่งในสี่ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานพิพิธภัณฑสถานในตำแหน่งเจ้าพนักงานพิพิธภัณฑสถาน (ร้อยละ 28.67) มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 1 - 5 ปี (ร้อยละ 28.66) โดยผู้ตอบแบบสอบถามเกินกึ่งหนึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นจากการอบรม/สัมมนา (ร้อยละ 61.33)

2. ข้อมูลสภาพการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น ผลจากการศึกษาจากผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นในประเทศไทย ปรากฏผลดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น พบว่า พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นจำนวนมากที่สุดก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ.2541 – 2550 (ร้อยละ 34.33) โดยการก่อตั้งแรกเริ่มนั้นเกิดขึ้นจากวัด (ร้อยละ 77.67) และได้มีการจัดตั้งคณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกในชุมชน/สมาชิกพิพิธภัณฑสถานอาสาสมัคร (ร้อยละ 46.00) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pranomprai & Kwiecien (2014) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานชุมชน พบว่า การก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานในช่วงปี 2540 – 2549 มีจำนวนมากที่สุดเนื่องจากในช่วงปี 2540-2549 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้กำลังแรงงานส่วนใหญ่ได้ย้ายกลับถิ่นฐานบ้านเกิด รัฐบาลได้ส่งเสริมให้ชุมชนต่างๆ สร้างความเข้มแข็งในชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น โครงการสำนักรักบ้านเกิด เป็นต้น ส่งผลให้พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นมีการก่อตั้งขึ้นจำนวนมาก เนื่องจากรัฐบาลสนับสนุน และการที่ชุมชนต่างๆ มีบุคลากรที่มีความรู้ที่ย้ายถิ่นจากตัวเมืองกลับสู่ชุมชนนั่นเอง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาวิจัยข้อมูลในท้องถิ่นหรือการค้นคว้าหาข้อมูลในท้องถิ่น ผลการศึกษา พบว่า พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุในพิพิธภัณฑสถาน (ร้อยละ 91) โดยวิธีที่ศึกษาคือการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสในชุมชน (ร้อยละ 71) การสัมภาษณ์จากผู้รู้ หรือปราชญ์ชาวบ้าน (ร้อยละ 68.67) และการศึกษาค้นคว้าจากตำราต่างๆ (ร้อยละ 64.33) การศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัตถุในพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นได้รับความร่วมมือจากวัด (ร้อยละ 74.67) โดยความร่วมมือดังกล่าวอยู่ในรูปของการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุต่างๆ ในพิพิธภัณฑสถาน มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pongsalee

(2004) ที่ศึกษาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย บทบาทของวัดในฐานะสื่อกลางในการฟื้นฟูวัฒนธรรมระดับท้องถิ่นมุมมองจากการทบทวนประวัติศาสตร์และพัฒนาการของงานพิพิธภัณฑ์สถานไทย พบว่า พิพิธภัณฑ์บางแห่งมีความคิดริเริ่มจากผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือพระสงฆ์ เนื่องจากวัดเป็นศูนย์รวมของชุมชน จึงทำให้พิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่อาศัยบริเวณพื้นที่ของวัดในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ จากความเชื่อและความศรัทธาทำให้คนในชุมชนบริจาคสิ่งของ หรือวัตถุที่มีคุณค่าถวายแก่วัด ดังนั้นจึงทำให้วัดเป็นสถานที่เก็บรวบรวมสิ่งของจากจิตศรัทธาของชุมชน และเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาความเป็นมาในท้องถิ่น นอกจากนี้ Khamsa-ard (2010) ระบุว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เข้มแข็งเกิดจากผู้นำชุมชน คนในชุมชนร่วมมือกันส่งเสริม และสนับสนุนจัดการพิพิธภัณฑ์ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง และศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนนั่นเอง

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำทะเบียนและจัดหมวดหมู่วัตถุ พบว่าพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเกินกึ่งหนึ่ง มีการจัดทำทะเบียนวัตถุ (ร้อยละ 52.67) แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการจัดทำทะเบียนและจัดหมวดหมู่วัตถุ พบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ไม่มีการตรวจสอบสภาพวัตถุก่อนการทำทะเบียน (ร้อยละ 40.67) ไม่มีการกำหนดหมายเลขทะเบียนให้กับวัตถุในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น (ร้อยละ 45.33) ไม่มีการจัดทำทะเบียนสำหรับการบันทึกข้อมูลวัตถุ (ร้อยละ 46.33) ไม่มีการเขียนเลขทะเบียนวัตถุ (ร้อยละ 63.00) ไม่มีการจัดทำบัตรประจำวัตถุ (ร้อยละ 63.33) ไม่มีการเก็บรวบรวมบัตรทะเบียนวัตถุและแบบบันทึกทะเบียนวัตถุ (ร้อยละ 51.67) และ ไม่มีการทำสำเนาทะเบียนวัตถุ (ร้อยละ 66.00) สำหรับรายละเอียดที่บันทึกในการทำทะเบียนวัตถุ จะประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อของวัตถุ (ร้อยละ 39.33) ลำดับการเข้ามาของวัตถุ (ร้อยละ 36.67) ที่มาของวัตถุ (ร้อยละ 33.33) เป็นต้น เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าการจัดทำทะเบียนของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นยังขาดการจัดทำทะเบียนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ที่ควรระบุถึงรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุนั้น ตัวอย่างเช่น การวัดขนาดหรือน้ำหนักของวัตถุโดยละเอียด การลงรายละเอียดเกี่ยวกับการชำรุดของวัตถุจัดแสดง หรือแม้กระทั่งการระบุการได้มาของวัตถุดังกล่าว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์จำนวนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนและจัดหมวดหมู่วัตถุ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ The International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property & United Nations Education, Scientific and Cultural Organization (ICCROM) (2009)

ที่ระบุว่า ปัญหาที่พบมากของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นคือ การจัดทำทะเบียนและจัดหมวดหมู่ความรู้ เนื่องจากผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนและจัดหมวดหมู่ความรู้ที่ถูกต้อง และส่งผลต่อการนำความรู้ที่สั่งสมอยู่ในวัตถุที่จัดแสดงไปใช้ประโยชน์โดยถูกนำไปใช้อย่างจำกัด

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดเนื้อหาและจัดทำคำบรรยายเรื่องราวของวัตถุ พบว่า การกำหนดเนื้อหาและคำบรรยายเรื่องราวของวัตถุต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับวัตถุในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นว่ามีวัตถุแบบใด ประเภทใด ซึ่งทำให้การกำหนดของแต่ละที่แตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งมีการระบุคำอธิบายของวัตถุจัดแสดง (ร้อยละ 79.33) โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อวัตถุ (ร้อยละ 69.67) และประวัติความเป็นมาแบบสั้น ๆ ของวัตถุจัดแสดง (ร้อยละ 48.67) เช่น การระบุปี พ.ศ. ที่สร้าง ผลิต หรือได้มาของวัตถุจัดแสดง แสดงลำดับเหตุการณ์ความเป็นมาของวัตถุจัดแสดง เป็นต้น มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจำนวนน้อยที่ระบุรายละเอียดสารสนเทศที่จำเป็นอื่นๆ ของวัตถุ ไม่ว่าจะเป็นขนาดหรือน้ำหนัก ลักษณะการใช้งาน ผู้ประดิษฐ์หรือผู้สร้างวัตถุ เป็นต้น นอกจากนี้ รูปแบบของการจัดทำคำบรรยายส่วนใหญ่มักเป็นการบรรยายปากเปล่า โดยผู้บรรยายที่นำชมพิพิธภัณฑ์ (ร้อยละ 73.67) มากกว่าการจัดทำป้ายบรรยายภาพประกอบ (ร้อยละ 35) หรือการจัดทำคำบรรยายผ่านสื่อต่างๆ (ร้อยละ 10.67) ซึ่งการกำหนดเนื้อหาและจัดทำคำบรรยายเรื่องราวของวัตถุนี้จะต่อเนื่องจากขั้นตอนที่ 3 การจัดทำทะเบียนและการจัดหมวดหมู่วัตถุ เพราะข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการจัดทำคำบรรยายเรื่องราวของวัตถุนั้น ส่วนหนึ่งจะมาจากข้อมูลที่ลงทะเบียนไว้ ดังนั้น หากไม่มีการจัดทำทะเบียนที่ครอบคลุม ครบถ้วน ก็ไม่มีข้อมูล สารสนเทศสำหรับการจัดทำคำบรรยายที่ละเอียดเพียงพอ ทำให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจำนวนหนึ่งไม่สามารถตอบสนองการเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้เท่าที่ควร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Laolapha & Sengphol (2012) ที่พบว่า การให้สารสนเทศที่ไม่เพียงพอของวัตถุที่จัดแสดง ทำให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นไม่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ชมและไม่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชนได้

ขั้นตอนที่ 5 การคัดเลือกสิ่งของในการจัดแสดง พบว่าวัตถุที่ใช้จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นของจริง (ร้อยละ 87.00) และมีวัตถุจำนวนมากกว่า 401 ชิ้นขึ้นไป ร้อยละ (36.00) โดยเนื้อหาที่ใช้ในการจัดแสดงเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น/ภูมิปัญญา

(ร้อยละ 78.33) การคัดเลือกวัตถุในการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งของที่ใช้อย่างจริงจังตั้งแต่อดีต บางอย่างเป็นของจำลอง ซึ่งของที่นำมาจัดแสดงจะต้องอยู่ในสภาพที่มีความสมบูรณ์ การคัดเลือกวัตถุของพิพิธภัณฑ์อาจมีความแตกต่างกัน เนื่องจากขั้นตอนในการคัดเลือกวัตถุมีความเป็นมาในการเก็บรวบรวมไม่เหมือนกัน บางแห่งมีการคัดเลือกด้วยตนเองจึงทำให้การได้มาซึ่งวัตถุนั้น ต้องเกิดจากความชื่นชอบและมีคุณค่าทางจิตใจ จึงมีขั้นตอนการนำมาซึ่งวัตถุเหล่านั้นด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจต่อการคัดเลือกวัตถุแต่ละชิ้น แตกต่างจากบางแห่งคือ การคัดเลือกสิ่งของที่ได้รับมาจากการรณรงค์ ชุมชนได้บริจาคสิ่งของเครื่องใช้เหล่านั้นที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันในอดีตของท้องถิ่น เพื่อนำมาจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ แสดงให้เห็นถึงการคัดเลือกวัตถุต่อการนำมาจัดแสดงที่ต่างกัน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นวัตถุที่นำมาจัดแสดงก็สามารถสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในอดีต

นอกจากนี้ การประเมินสภาพทางกายภาพของวัตถุก่อนทำทะเบียนในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อประเมินความสมบูรณ์ของวัตถุจัดแสดงว่ามีการชำรุดเสียหายก่อนได้รับมาในพิพิธภัณฑ์หรือไม่ ซึ่งการชำรุดส่วนใหญ่อาจเกิดจากความเสียหายทางชีววิทยาจากสารเคมี หรือเป็นผลจากความบกพร่องในตัววัตถุเอง จากการศึกษาพบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีการตรวจสอบสภาพของวัตถุโดยเจ้าพนักงานพิพิธภัณฑ์ (ร้อยละ 33.33) รองลงมาคือนักวิชาการศึกษา (ร้อยละ 14.33) และ ภัณฑารักษ์ (ร้อยละ 12.67) และมีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นถึงร้อยละ 40.67 ที่ไม่มีการตรวจประเมินสภาพทางกายภาพของวัตถุเลย ซึ่งการตรวจสอบโดยเจ้าพนักงานพิพิธภัณฑ์ ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า ปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ ผู้ดูแลชาวบ้าน และอาสาสมัครโดยมากจะไม่มีความรู้ด้านพิพิธภัณฑ์เนื่องจากสาขาที่จบการศึกษาไม่ตรงกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ส่งผลให้ไม่ทราบวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เกือบครึ่งหนึ่งของผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นไม่มีการตรวจสอบสภาพวัตถุก่อนการทำทะเบียนวัตถุการพิจารณาตรวจสอบสภาพของวัตถุมี 3 ลักษณะ คือ สมบูรณ์ อยู่ระหว่างพิจารณา และชำรุด ซึ่งสอดคล้องกับ Museum Australia (2009) ที่พบว่า การเขียนประเมินวัตถุสมบูรณ์ คือ วัตถุที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ อยู่ระหว่างการพิจารณา คือ อยู่ระหว่างการซ่อมแซม หรืออยู่ในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ และชำรุด คือ วัตถุอยู่ในสภาพที่ชำรุด ไม่สามารถนำมาจัดแสดงได้ การเขียนประเมินสภาพทางกายภาพของวัตถุ ต้องพิจารณาจากสภาพ

ความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาและอนุรักษ์วัตถุให้มีสภาพสมบูรณ์และยาวนานที่สุด

ขั้นตอนที่ 6 การจัดแสดง เป็นการนำเสนอวัตถุที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์ให้ผู้ชมได้รับความรู้และเข้าใจในท้องถิ่นนั้นๆ พบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีรูปแบบการนำเสนอเรื่องราวในลักษณะของการนำชมวัตถุในพิพิธภัณฑ์ (ร้อยละ 73.67) ส่วนใหญ่ใช้วัตถุที่เป็นของจริงในการจัดแสดง (ร้อยละ 87) และมีเนื้อหาสอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น (ร้อยละ 78.33) โดยมีผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์นำชมพิพิธภัณฑ์โดยการบรรยายปากเปล่า (ร้อยละ 73.67) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sattaratwattana (2014) ที่นำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการนำเสนองานศิลปะร่วมสมัยของผู้นำชมนิทรรศการว่า การนำชมโดยมีผู้นำชมแสดงให้เห็นว่าผู้นำชมมีการวางแผน เนื้อหาและเวลาที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถ อธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ซักถาม และสร้างบรรยากาศในการนำชม ซึ่งส่วนนี้ทำให้ผู้นำชมสามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ โดยมีการพิจารณาจากการแสดงออกของผู้ชมว่ามีลักษณะทำที่อย่างไรต่อการนำชมจะช่วยทำให้ผู้ชมสามารถเรียนรู้และเข้าใจถึงเนื้อหาที่จัดแสดงได้มากขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 การดำเนินงาน หรือการบริหารจัดการ ผู้ที่มีหน้าที่ในการดูแลหรือ บริหารพิพิธภัณฑ์มีหน้าที่ในการสนับสนุนกิจการภายในพิพิธภัณฑ์ในด้านต่างๆ พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าพนักงานพิพิธภัณฑ์ (ร้อยละ 36.68) ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของ Kamsa-ard (2510) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ศิลปกรรมท้องถิ่นภาคอีสาน พบว่า พิพิธภัณฑ์ศิลปกรรมท้องถิ่นอีสานขาดเจ้าหน้าที่ดูแลประจำพิพิธภัณฑ์ ทำให้บางครั้งพิพิธภัณฑ์ถูกปล่อยทิ้งไว้โดยไม่มีผู้ดูแล ส่วนการดูแลทำความสะอาดวัตถุและห้องเก็บวัตถุมีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและถูกวิธี (ร้อยละ 55.00) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลการศึกษาดังกล่าวมีช่วงเวลาที่แตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ โดยในปัจจุบัน สังคมหรือประชาชนได้ให้ความสำคัญกับแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนมากขึ้น จึงมอบหมายให้ผู้ที่มีความรู้ในการดูแลและบริหารพิพิธภัณฑ์นอกจากนี้ ผลการศึกษาค้นครั้งนี้พบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการจัดแสดงโดยมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ (ร้อยละ 46.33) แต่เกือบกึ่งหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจัดแสดงเป็นนิทรรศการถาวร (ร้อยละ 47.33) เปิดให้บริการทุกวัน (ร้อยละ 65.33) และเปิดให้บริการเวลาราชการคือ

08.00 น. – 16.00 น. (ร้อยละ 44.00) ซึ่งการเปิดให้บริการนำชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรมีความยืดหยุ่นในการเปิดปิดตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว หรือผู้ที่สนใจเรียนรู้วัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่น จึงจะทำให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ต่อไป

3. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

3.1 จากนโยบายการศึกษาและการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของรัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ แต่ทางพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นยังไม่สามารถตอบสนองนโยบายของรัฐบาลได้เท่าที่ควร เช่น การจัดแสดงวัตถุโดยนำวัตถุมาวางไว้โดยไม่มีการให้คำอธิบายเกี่ยวกับวัตถุ ทำให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขาดความน่าสนใจ ดังนั้นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นควรมีการให้สารสนเทศของวัตถุจัดแสดงที่ครบถ้วนไม่ว่าจะเป็นคำอธิบายวัตถุ ประกอบด้วย ชื่อวัตถุ ประวัติความเป็นมา วัสดุ การใช้งาน และผู้สร้างหรือผู้บริจาค เป็นต้น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้อย่างสมบูรณ์

3.2 การดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทยที่ถูกต้องเป็นมาตรฐานยังมีน้อย เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ที่เพียงพอ รัฐบาลควรให้การสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นโดยจัดให้มีหน่วยงานกลางที่ดูแลให้คำปรึกษาและรับผิดชอบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นโดยตรง เช่นเดียวกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จัดให้มีการฝึกอบรม ให้ความรู้การดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นคลังปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทย ที่จะแสดงรากเหง้า ประวัติความเป็นมาของชุมชน ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้ชุมชนเกิดความรัก และหวงแหน รู้จักตนเองมากขึ้น ส่งผลให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกรักในท้องถิ่น เกิดความสามัคคีต่อไป

3.3 การบริหารจัดการงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ยั่งยืน ชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมต่างๆ ของพิพิธภัณฑ์ จะเห็นได้ว่าการที่ชุมชนเข้มแข็งได้นั้นส่วนใหญ่เกิดได้จากการที่ชุมชนมีผู้นำที่ดี ดังนั้นควรเลือกผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความสามารถในการระดมกำลังคน และมีทักษะในการโน้มน้าวใจ เพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน และเป็นพลังในการขับเคลื่อนความก้าวหน้าให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นคงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำหรับทุนอุดหนุนและส่งเสริมการทำวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษาประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2558

เอกสารอ้างอิง

- The International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property & United Nations Education, Scientific and Cultural Organization. (2009). **Documentation of museum collection**. Retrieved May 20, 2015, from <http://epa-rema.net>.
- Jarusdoug, S. (2009). **Management of Bangkok Local Museum**. (In Thai). Master Thesis of Arts in Cultural management. College of Innovation, Thammasat University.
- Jumnongson, S. (2009). **Development of The Na-Nhong temple local museum as a learning center for the Thai-Yuan Community in Tambon Don-Rhair Amphur Muang Ratchaburi Province**. (In Thai). Master Thesis of Arts in Culture Studies, Mahidol University.
- Khamsa-ard, S. (2010). **Developing a models of Isan local artworks museum management**. (In Thai). Doctor of Philosophy in Cultural Science, Mahasarakham University.
- Laolapha, P. & Sengphol, K. (2012). Development of local museum to enhance creative education: Wat Phra Pathom Chedi Museum, Nakhon Pathom Province. (In Thai). **Silpakorn Educational Research Journal**, 4(1), 36-49.
- Prapai Viriyahpant Foundation. (2000). **Proceeding of Nong Khao Local Museum**. Kanchanaburi : Foundation.
- Pongsalee, T. (2004). **Local museum in Thailand : Role of temple as mudium for the local museum restoration of local culture**. (In Thai). Bangkok : Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Center

- Posrtihong, P. (2010). Problem of Local Museums. Retrieved 19 May 2015 from <http://www.gotoknow.org/posts/398592>
- Pranompai, O, &Kwiecien, K. (2014). Factor affecting community participation in Community museum management. (In Thai). **Journal of Information Science**, 33 (1), 107-122.
- Princess MahaChakri Sirindhorn Anthropolgy Center. (2015). **Museum database in Thailand**. (In Thai). Retrieved May 19, 2015 from <http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase/>
- Sarawasee, P. (2011). **The formation of Thai local museum: Public policy context**. (In Thai). Retrieved January 17, 2016, from http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase/article_inside.php?id=1268
- Sattaratwattana, P. (2014). **Proposed guidelines for developing contemporary Art presentation skill of Exhibition docents**. (In Thai). Master of Education Program in Art Education, Faculty of education, Chulalongkorn University.
- Walipodom, S. (1996). **The development of local museum in Thailand**. In Proceeding of Local Museum in Thailand, 23-24 November 1996, Silpakorn University and Princess Maha Chakri Siridhorn Anthropolgy Center, Thailand. Bangkok : Silpakorn University and Princess Maha Chakri Siridhorn Anthropolgy Center.
- Walipodom, S, Buasrung, A., Kwanyuen, W., & Jarernporn, P. (1997) . **The process of local museum development : case study of Wat Muang folk museum**. In Proceeding of Local Museum in Thailand, 23-24 November 1996, Silpakorn University and Princess Maha Chakri Siridhorn Anthropolgy Center, Thailand. Bangkok : Silpakorn University and Princess Maha Chakri Siridhorn Anthropolgy Center